

«Միւշարիւէյն հագսէթլէրինին չօգ-
տան պէրու պու նինէթտէ պուլունտուգ-
արընը վագաա պիլիբիզ, վէ հաթթա օլ
պապտէ կէօնտէրիլէն էվիլլէր աախի ան-
ճագ Պապը-ալինին իսրար իթմէսի իւզէ-
րինէ թէէխիր իտիմիշ իսէտէ, պու տէ-
նա քաթի սուրէթտէ օլուպ, վէ թէ-
նամիլլէ իճրա օլունաճաղը միւշահատէ
լունուլ, Հաթթա գանն իտէրիզ քի Մը-
լըր ապէրինի կէրի կէթիրթմէք իշին իքի-
լթա վաբօր կէօնտէրիլմիշ տիր, էկէրչի
սլաղըմըզ մալիւմաթ սահիհ իսէ, հիւ-
թիւմէթ թարաֆրստան իթթիխագ օլու-

նան շու թէտպիրի թահսին իտերիզ, չիւնքի մէզքիւր խապերէր էհալի թա-
րաֆրնտան մա թէչէքքիւր գապուլ օ-
լունաճագ, վէ Մարրըն մէնֆաթը սա-
հիհէսինէ մուվաֆըգ սուրէթտէ օլանմէզ-
քիւր գարարլարը իշին վալի բաշա հազ-
րէթլէրինի թէպրիք իտերիզ:

Բէլ-

—Արգատի նամվարօրուն մոգուզուն-
ճու սէֆերի օլարագ կիրիտէ կիտիպ պիր
զարար ու կիեան կէօրմէքսիլին կերի տէօն-
միւշ օլուուզու, վէ էվլէլքի սէֆերինտէ,
պիղզաթ Զիլէրալը ճէնէրալ Հան նամ
գօմանտանըն թահթը էմրինտէ օլարագ
710 նէֆէր կէօնիւլիւ ասկէրի կէօթիւր-
միւշ տիւր տէյի, Բիրէտէն տիւնքի կիւն
վարիտ օլմուշ օլան խապէրտէն անլաշու-
մըշ տըր:

Բէլ-

Շիրա 22 ապրիլ.

«Հանեատան կէլէն խապերէր, Էօ-
մէր բաշա հազրէթլէրինին Մֆագեա իւ-
զէրինէ եիւրիւմէք իշին կէօրտիւքլէրի
հազրըրլարտան պահս իտերիւր, իշ պու-
մուհարէպէտէ տօնանմա տախի եարտըմ
իտուպ, Օմարօս վէ Աեա Բումէլի թա-
րաֆրնտան այնի ազըթտա վուրու-
լաճագ տըր: Սէրտարը էքրէմ էօմէր բա-
շա հազրէթլէրինին թահթը գօմանտա-
սընտա 20—25 պին նէֆէր գատար ա-
սաքիր պուլունմագտա վէ գապիէն սէյ-
լէնտիկինէ նէզարէն, հիւճմ իտէճէք պէօ-
լի քէրին գուլմանտաքընը, քէնտի մա-
եթլէրինտէ պուլունուպ, էքսէրիսի Լէհ-
լի վէ Մաճառ օլան էճնէպի էրքեանը
հարպլէրէ իհալէ գըլնաճագմըշ, սէյ-
լէնտիկինէ, նէզարէն մէրլունան 24 նէ-
ֆէր իմլիւր, իճրայի մուլմէլաթ ահըն
25 եախօտ 26 սընտա պաշանաճագմըշ:

«Զօրպալար տախի քէնտի թարաֆ-
րարնտան Մֆագեանըն տար կէչիպլէրինի
հըֆգ իթմէք իշին հազրըրլար կէօրմէք-
տէ, վէ մէզքիւր մէվըլէր եազընլարըն-
տա իւշ մահէլտէ սըրա իլէ մէթէրիսլէր
գուրմուշար վէ թօրլարը տիզմիշէր
տիր:

«Մահը հալին 19 ունտա Աբօգօրօ-
նատա Գալիվա եազընընտա ուֆագ պիր
միւտարէպէ վուզու պուլմուշ տուր,
շէյլէ քի, զօրպալար Մէհէմմէտ բաշա
հազրէթլէրի պէօլիւկիւնիւն իւզէրինէ
հիւճմ իթմիշէր վէ Օսմանլըլար թարա-
ֆրնտան պիր պին պաշը վէ պիր մըգտար
ասաքիր թէլէֆ օլմուշ, վէ զօրպալար-
տան օլան թէլէֆիեաթ անլաշըլմամըշ
տըր, իքինճի միւտարէպէ, քի էրէյիճէ
պիւլիւճէք պիր շէյ կէօրիւնիւր, Գան-
տիա (Հէրագլէ) եազընընտա թէլիսսօտա
վուզու պուլմուշ տուր: զօրպալար կիւ-
եա եէվմի մէզպուրտէ իւսթէ չըգմըշար
զանն իտէօրլար իսէտէ, մէզքիւր խա-

պերէր Բուլարտան ալընմըշ օլուուզուն-
տան, իթիմաթա շաեան տէյիլ տիրէր:

«Նօմօս նամ զապլէթանըն գապլինճէ,
թըրհալա թարաֆրնտա չիմտիյէ գա-
տար 1200 ֆալիեա վէ չօճուզար Էու-
նան թօրազընա կէչմիշէր, վէ պիր թա-
րաֆրտան տախի կէչմէքտէ, վէ էրքէլէրի
իսէ քէնտի գարիեթլէրինի եազուրգտան
սօնրա, զօրպալար իլէ պիրլէշմէքտէ իմիշ-
լէր... Եուլան հիւքիւմէթի ճէնք
թէտարիքինէ տէվամ իթմէքտէ վէ պու-
կիւնքի կիւն 25 պին նէֆէր գատար
ասաքիր թէտարիք իտէպիլմիշ վէ հէր
վարօր իլէ էլըօբատան եէնի սիւահար
կէլմէքտէ իսէտէ, Աթինտա տախի բա-
րա սըզընթըր չօգճա օլուպ, պու իսէ
ազ կիւճիւք օլմաուրը տէրքեար տըր:

Շիրա 24 ապրիլ.

«... Պու կիւն էյլէտէն սօնրա էօ-
մէր բաշա հազրէթլէրի 16000 նէֆէրա-
սաքիր իլէ իսֆագեա ճանիպինէ եօլճու
օլմուշար վէ Հանեատան տախի իւշ գը-
թա գարազլարա րաքիպէն 3000 նէֆէր
ասաքիր եօլա չըգարթտըրմըշ տըր քի,
քէնտի գօմանտաքընտա օլան ասաքիր ի-
լէ պիրլէքտէ իճրայի մուլմէլէ իտէճէք-
լէր տիր:

«Բիրէատան 23 ապրիլ թարիխէ եա-
զըրըրընա նէզարէն, Եուլան գըրալը,
բաշար իրթէսի կիւնիւ, Բուլ գուլմա-
եաու վաթօրլարնտան Բաթրի նամ վա-
թօր իլէ Մարիլեաեա եօլճու օլմուշ
տուր:

Բէլ-

—Կիրիտտէ պիւլիւք պիր միւտարէ-
պէ վուզու պուլարագ, մէզքիւր միւ-
տարէպէտէ զօրպալար գօմանտանը պու-
լունան Մ. Զիմպարագաքինին ֆէնա սու-
րէթտէ վուրուլմուշ օլուուզու, պա թէ-
լէկրաֆ պու ճանիպէ պիրտիրիլմիշ տիր
տէյի թէվաթուրէն սէյլէնմէքտէ տիր:

—Կէչէն հաֆթա իւսթիւ պաշը թէ-
միզ շաբգալը պիր աուամ, պէրապէրինտէ
պիր ուշաղը օլուուզու հալտէ, Ուզուն
Չարը պաշընտա պիր Միսքիւրիւքքեա-
նընտան քիւլիլիլէթի կիւլ եաղը, վէ սա-
լիր կիրանպէհա եաղլար ալըպ եանընտա-
քի ուշաղըն էլինէ վէրիպ կէօնտէրտիք-
տէն սօնրա, Միսքիւրիւքտէ, փարալարը ալ-
մագ իշին պիր աուամ քէնտիսիլէ պէրա-
պէր կէօնտէրմէքինի էմր իտէր, Սաֆտէ-
րուն միսքիւր տէօնմէքտէ օլան հիլէքեար-
լըգտան պիլապէր օլարագ, քէնտի պիր
էմիլիլէթի աուտէմինի մէրգուլ մօլանտը-
րճը Ֆրէնքլէ կէօնտէրիւք քի կիրիպ պիլթ-
թէմամ մէպաղը մէզպուր ագճէյի ալըպ
կէթիւրին: Մէրգուլ հիլէպագ մօլան-
տըրըճը հիլ պէլիլ իթմէյէրէք, Պէյ-օղ-
լու թարաֆընա կէչէրէք պիր տիշճիլին
մաղազասընա կիրէր, չըգար եօգարը, օլ-
արա մէրգուլ տիշճիլտէ եաղը եաղմագ:

տա օլուուզունտան, մէրգուլ մօլանտը-
րճը Ֆրէնք, Միսքիւրիւք «սէն շու սան-
տալիլէտէ օթուր, պէն սէյլէյիմ սին-
եօրատա, եազըսընը պիլթիլիլիւք փարանը
վէրսին տէյէրէք, Տիշճիլին եանընա վա-
րըպ Ֆրանսըգճա տէր քի, միւսիւ, «շու
էֆէնտի պէնիմ մօլթուլ օլուպ, տիշինին
աղըսընա տաեանամաեարպ չէքտիրէճէք
տիր: Ֆագաթ քէնտիսի չօգ գօրգագ օլուու-
զունտան, պանա եալվարտը քի, քէնտիսինի
պիր ուսթա վէ մէհարէթլի տիշճիլէ կէօ-
թիւրէյիմ... իմտի սանա րէճա իտէ-
րիմ, եազընըք պիլթիլիլիւքսէնիլ, գօր-
գուլմաեարագ սուհուլէթլէ տիշինի չէք-
մէյէ հիմմէթ իտէսինիլ: Մէրգուլ տիշ-
ճի, «բէք իյի էֆէնտի, պիրապ օթուր,
եազընը պիլթիլիլիւք տէյի Միսքիւրիւք խի-
թապէն քէլամ իթմէքտէ իքէն, մէրգուլ
մօլանտըրճը պիր թագրիպ օրատան սա-
վուշուպ կիւտէր: Տիշճի եազըսընը պի-
լթիլիլիլէտէն սօնրա, կէլ պագալըմ էֆէն-
տի, գանլի տիշին աղըրէթ, տէտիլին-
տէ, մէրգուլ Միսքիւր, «նաթըլ տիշ, պէն
փարա իսթէրիլմ ֆիլան տէրիքէն, պիր
մուարագա տըր գօրար, իշին իւզէրինտէ-
քի սիեահ բէրտէ երթըլըր, վէ սօ-
լանտըրըրըք օլուուզու պիլինէ կիպի կէօ-
րիւնմէյէ պաշար, վէ իշիսիլիլէ կէօրէ,
Միսքիւր զապլէթլէ կէթիլիլիլէք, մէրգուլ
Տիշճիլի, մօլանտըրըրըլա օրթագ աղը
տէյէրէք գաղտըրթմըշ իսէտէ, էլան նէ
նէթիճէյէ գարար գըլնտըրը մուլիւմտէ-
լիլ տիր:

Պու, վէ պունա եազըն թարգուտ էօ-
թէտէ պէրուտէ վուզու պուլան հիլլէ-
քեարլըք վէ մօլանտըրըրըլա իւզէրի-
նէ, չօգ քէրլէ զաղէթալարտա մալիւ-
մաթ վէրիլմիշ վէ վէրիլմէքտէ տիր,
քի էհալի օգուեուպ միւմքին մէրթէ-
պէ սազընսըն: Հայրֆ քի, էհալինին
էքսէրիսի զաղէթա նէ իտուկին պիլմէ-
լիպ, վէ ապա օգուլմաեա սայ իթմէյիպ,
քէնտի էսիլ ուսուլիլ իւզըն սաղա սօլա
պագմաեարագ տէվամ իթմէքտէ, վէ
հիլլէքեարլար իսէ քէնտի գապիհ սանա-
աթլարընտա տալիմա եէնիտէն եէնիլէ
ֆէնտլէր վէ ուսուլլէր իհտաա իտէրէք,
սաֆտէրուն վէ սաուտիլ էսնաֆը տու-
տաթմագտա վէ մօլանտըրմագտա տըր-
լար:

Էկէր մէրգուլ միսքիւրիւք զաղէթա
օգուլմաեա հալէսքեար օլուպտա, տիւն-
եանըն պու կիւնքի րէվիլի հալինէ կէօրէ
իլէրիլէմէքտէ վէ կիւն պէ կիւն վուզու
պուլան իշէրտէն մալիւմաթ քէսպ իթ-
մէքտէ օլալիտի, քէնտիսինի իհաթա ի-
տէն կիւրուհու մէքրուհուն իսթիմալ
իթտիլի հիլլէ ու տէսիլէրինի ֆարգ
իթմէյէ գուտըրէթի օլուր, վէ պէյլէճէ
սուհուլէթլէ ալտանմագ իտի:

ԲԵՐԱՅԻ ՆՈՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մանգուլի 313 թուով Բերայի եկեղեցւոյ եւ դպրոցի ցաւալի կացութեանց վրայով գրուած ատեն, ըսուած էր թէ ա Սա ալ ժամ եկեղեցւոյ եւ դպրոցներու հոգատարութեան համար, թէ եւ Սահմանադրութիւն չկայ, բայց Պատրիարքաւանի վերջին որոշման համեմատ ըստ Սահմանադրութեան քուէարկութեամբ առ ժամանակեայ կերպիւ թաղական խորհուրդ մը պիտի ընտրուի եւ այլն:

Բերայի ժողովուրդէն շատերուն կողմէն աստիճանաբար իրաւամբ ապօրինաւոր եւ անյարմար նկատուելով, մանաւանդ այդ տեսակ ընտրութենէ մը դեմ տնայնոցէ կ'հետեւանք չծագիրը մակարեւելով, կը լսենք որ, փութայնելու լազմաթիւ ստորագրութիւն պարունակող ապրիլ 15 թիւ հանրագրով սրբազան Պատրիարքին յայտնելու որպէս զի յետին չալ քանդաւալին չլինի, Ս. Պատրիարքն աս օրինաւոր ձայնին անտարբեր չմնալով փութացեր է ըստ իւր սրբազան պարտաւորութեան, առաջին որոշման անգործադրելի ըլլալը ծանուցադրով մը իմաց տալով դադարեցուցեր է, եւ հետեւապէս յիշեալ թաղին արդի կացութեան պահանջմանը նայելով նոր եւ օգտակար տնօրէնութիւն մը պիտի ընէ:

Կը յուսանք որ Բերայի հասարակութիւնը, եկեղեցւոյ եւ դպրոցներու, կամ թէ ըսենք ընդհանրութեան օգուտը իր անձնական կիրքէն եւ շահէն վեր դասելով պիտի փութայ միաբանութեամբ եւ խաղաղութեամբ այնպիսի անձանց յանձնել, նոցա հոգատարութիւնը, որ գիտնան պէտք եղած ատեն, իրենց կ'ընեն ու ատելութիւնը հասարակաց օգտին զոհել եւ չտալ այլ եւս տեղի չըփութեման, խռովութեան եւ մանաւանդ կողմնակցութեան, որ կարապետն է թաղին քայքայմանն ու կործանմանը:

Կարծենք այս չափն հէրք է ուղեղին մէջ խելք կրողներու համար:

— . . . Խմբագիր .

Ձեր ազնուութենէն երկտող գրութեանս հրատարակութեանը բարեհաճելիդ կը խնդրուի:

Ապրիլ 9 ին Մանաժողով մը կազմելով « Ի նպատակ չալ բանտարկելոց » հանգանակութիւն մ'ըրինք եւ մասնակցի ուզող բարեպաշտից նուէրներն ալ ընդունելով, պատրաստուած էինք զատկի կիրակէին Ի թի-Արքունի երթալով հատուցանել, եւ յետ այնու Ձեր ազգօգուտ լրագրով հրատարակել մեզ յանձնուած նպատակներն, նպատաւատոյց եղող բարեպաշտից անուամբ հանդերձ գործադրութիւնն ալ. բայց սակայն նոյնը յառաջիկայ կիրակի օրն ընելու պաշտօնական կերպիւ հրաման ընդունած լինելուս կը ծանուցուի նպատաւատոյց եղող բարեպաշտից, որք եթէ կամենան նոյն օրը ա-

ռաւօտունի Ի թի-Արքունի Ս. Գարութեան եկեղեցին ներկայ գտնուի:

Որով Մնամ խորին յարգանքով
Բերա 19 ապրիլ
1867.

Ի դիմաց Մանաժողովոյ
Գալուստ Վ. Լճեցի

— . . . Խմբագիր

Ինչ եւ իցէ շարժում մը կենդանութեան, իսկ անշարժութիւնը մեռելութեան նշան է, « Անշարժ ջուրը կը հոտի » կըսէ հասարակաց առածը: Եթեւ կամ հոգեվարք է այն ազգը, որ գէթ իր օգտին եւ ազատութեան համար չշարժիր, մանաւանդ վատ ու հրէշ մ'է այն ազգը, կամ անհատը, որ մարդ փրկելու, սիրտ կրթելու եւ միտք մշակելու օգտակար գործիքները չըթալելու կը տքնի դեռ: Քանի որ արդէն տասնեւիններորդ կենսատու դարը ազգաց կենդանութիւնը . . . կաշկանդող չըթալին օղակը մատամբ իւրք խզելով յառաջ մղուելու շաւիղ մը բացած է կուրծքէ մպէրկի հրաշագան հնարիւք, ուր մարդկութեան ճշմարիտ շահատակները դիմագրաւել անապարեցին, որով այսօր կենդանութեան օդ մը կը շնչեն ու շատ դարեր տգիտութեան ձեռքին մէջ չըրեւ անդայ գործիք մնացող եւ մահուան շուշուղ թըմբութեան քունը քնացող մարդկութիւնը կը յուզեն . . .

Եւրոպայ կը շարժի, կը ջանայ ուսմունքն ու արհեստը ծաղկեցունել, վաճառակաւութիւնը զարգացունել, որ հարստութեան ազգերն է, հոս երկուի ճեմարան մը հաստատել, հոն բժշկական դպրոց մը կանգնել, հոս ընդհ. դասախօսութեան տեղ մը բանալ, հոն որքանոց եւ հիւանդանոցներ հոգալ եւ պատրաստել եւ գործարաններն ու արհեստարաններն բազմապատկել, երբեմն գետնին տակը խառնել, հանքերով խալալ, նոր փորձեր ընել, նորանոր գիւտեր գտնել եւ երբեմն ընդ օդս ալանալ, ծովերն ու ովկիանոսները դիւրասան ընթացիւք ճեղքել ու անցնել, հեռաւոր երկրներն իրարու կըցել, եւ ազգերն իրարու ծանօթացնել, որով իր արկղիկը « Օլիւնթի տալեոսով » պարարի . . .

Նոր ալխարհ՝ սուղ, ատենուան մէջ մեծաքայլ յառաջ կընթանայ, մարդկային սուրբ իրաւանց վրայէն այն հին եւ վիռնից սեւ վարագոյրը կը խզէ, իգական սեռը 'ի պատիւ մարդկութեան կը բարձրացունէ, անհատական իրաւանց պաշտպան կը կանգնի, խղճի եւ մտքի սուրբ ազատութիւնը կը յարգէ, զհասարակութիւնն 'ի յառաջագիմութիւն կը խրախուսէ հանապազ. մէկ խօսքով՝ մարդկային յառաջադիմութեան հսկայատիպ եւ անզուգական տիպար մը կը կանգնի . . . ընդ որ հիացմամբ կընային արթուն ժողովուրդները եւ կը մրցին բարոյապէս ու նիւթապէս իրար գերազանցել . . .

Իսկ շայն ասոնք գէթ կիսաբաց աչօք նշմարել սկսած օրէն 'ի վեր ինչ կընէ, ինչ օգտակար փոփոխութիւններու ձեռնամուխ եղած է:

Շայն կը շարժի, բայց ոչ յառաջ, մինչ շայնքանկ քաղաքաց մէջ շարժումներ պալատ չեն, բայց հին ոգիի արդիւնքներ են:

Աւերդ ո՛ր կողմ դարձունես, առաջնորդ ուզել չուզելու փոխած, եւ ձանձրացուցիչ կոիւներ կը տեսնես, որք տգէտ եւ որովայնամոլ առաջնորդաց թելաթրութեամբ սնած են եւ կը սնին, պարզ ժողովուրդն անոնց ձեռքը խաղալիկ եղած՝ իրենք՝ իրենց եւ իրենց սերունդեան կործանումը կը փութացնեն, խեղճ ժողովուրդը արհեստի եւ դաստիարակութեան հոգ տանելու ատեն չունի, իր խելքը, միտքը, ժամանակը եւ ստակը առաջնորդ ուզելու կամ չուզելու կը նուիրէ: որպէս զի հեղգ, անպիտան եւ ցոփակեաց եկեղեցական մը փառաւորութիւն, կամ արտաքսութիւն. սակայն ասկէց իրեն ինչ օգուտ. միթէ ասկէց 30 կամ 40 տարի առաջ ալ ճիշդ աս տգիտական կոիւները չէին շայ ժողովուրդը զրաղեցունող եւ աս զգալի խեղճութեան հասցունողները, որոյ վրայ այսօր արթուն եւ ճշմարտասէր անձը ողբով եւ հեծութեամբ կը նայի, եւ աս խեղճ կացութենէն ազատելու համար չէ՞ր որ ազգասէր լրագիրք աղաղակ բարձին ու նախատուեցան խաւարին որդիներէն . . .

— . . . Խմբագիր, ինչ ըսին ձեզի մէկ քանի խաւարին գործիք եղող իմաստակ գրագէտներ եւ դեռ ինչպէս անամօթաբար ատելութեան նետեր կը տեղան ձեր վրայ, երբ յազգասիրութենէ շարժեալ իրաւամբ 'ի հրապարակ հանեցիք եւ կը հանէք այն մոլի եւ անպիտան ու մարդկութեան թշնամի եկեղեցականաց գարշելի եւ մահաշունչ արարքները: Անմիջապէս ամէն մահաշունչ մոլութեանց պաշտպան կանգնելով ձեզ դէմ յարձակեցան ըսելով, « Կրօնքի թշնամի է, կը սիրէ կրօնականները խայտառակել » եւ այլն եւ այլն, իբրեւ թէ այն անպիտան կրօնականաց վրայ գրուած ճշմարտութիւնները՝ զրպարտութիւն եղած ըլլային:

Գուք գրեցիք եւ կը գրէք, որպէս զի անիրաւներն ղգուչանան եւ իրենց փաստակար ընթացքէն ետ կենան, բայց անոնք փոխանակ իրենց ազգակործան ընթացքը փոխելու, իրենց պէս անիրաւ բռնաւորներ պաշտպան գտնելով առաւել եւս յաճախել յանդգնեցան իրենց անիրաւ ընթացքին մէջ, բայց վա՛յ այն անպիտան կրօնականին պաշտպան կանգնողներու, որոց նախատինքը եւ դատապարտութիւնը աւելի ծանր պիտի համարուի մարդկային ճշմարիտ համոզման առջեւ . . .

Միթէ պղերգ, անպիտան եւ ազգակործան կրօնական մահաշունչ արարքները հրապարակ հանելն նո՞ր բան մ'է, միթէ ժողովուրդը գալիք շարիքներէն ղգուչացնել եւ դէպ ի յարթնութիւն եւ 'ի լուսաւորութիւն առաջնորդելը հաւատոյ եւ քրիստոնէութեան դէմ է, անհաւատութիւն է . . . Զրպարտութիւն պէտք չէ, « հաւատքիս հայնոյցի » դարն անդառնալի կերպով անցած է . . .

Այսպիսի լուսաւոր դարու մը մէջ, երբ հասարակութիւնը մասամբ իւրք արթնացած է, ալ եւս մոխիր կլլելու կամ չունի, ինչ ըսել կուզէ խաւարին թոռը, իր իմաստակ գրչաւը կամ ժանտաճառ շրթունքովը, միթէ սոսկ Մանգուլիի եւ արդի ազգասէր երիտասարդաց գիւտն է անպիտան կրօնականին:

մահաբայր գործերը պատարակելն եւ զհա-
սարակութիւնը զգուշացնելը . հապա ինչ
պիտի ըսէ, երբ զինքը առաքելական եւ հայ-
րապետական դարերու հեղինակութեանց ըն-
դարձակ դաշտն առաջնորդելով աչքէ ան-
ցունել տանք բոլոր այն գրքերը, որոց
ամէնուն մէջ վատ կրօնականը իբրեւ անպի-
տան եւ անառակ վարուց տէր յայտնապէս
գատապարտուած է արդարութեան գրիչնե-
րէ . Այն ատեն Մանգումէ եւ արդի լուսա-
ւորեալ երիտասարդները չկային . Թող աչքէ
անցունէ անգամ մը Առաքելոց թուղթերը,
Ոսկեքերանի, Սարգիս շնորհալիի, Լամբրո-
նացիի հեղինակութիւնները, Հայոց պատմու-
թիւնը, Առաքել պատմագիրը եւ Սիմէօն կա-
թողիկոսի Պարտավճար արարեալ անուն գիւ-
քը, եւայն, միթէ պիտի յանդգնի՞ ըսել թէ՝
նոքա ալ կրօնականի հակառակ եւ անհաւատ
էին . Եթէ անպիտան կրօնականին մարդախօշ
գործերը արդարութեամբ յայտնող եւ հա-
սարակաց ատենան հանող գրիչներ չըլլային նէ
կրնայ՝ մեզ ըսել խաւարասէր հակառակորդը
թէ մինչեւ հիմա եկեղեցականին անառա-
կութիւնը մինչեւ ո՛ր հասած եւ ինքն ալ
ինչ տեսակ աւելի եւս սոսկալի եւ գծնդակ
ստրկութեան մէջ գտնուած պիտի ըլլար .

Ասոր ապացոյց . Պապական կղերին ութ-
երորդ դարէն սկսեալ մինչեւ տան եւ ու-
թերորդ դարու սկիզբն արտադրած խայտա-
ռակ կացութիւնը՝ նոցա յաջորդաց արդի կա-
ցութեանը հետ բազմատմամբ մեծ վիճ մը
կը նշմարուի . Այն ատենի անոնց խայտառակ
կացութեանը նայելով՝ պապական կղերին ար-
դի կացութիւնը՝ հրեշտակային կացութիւն
մը կրնայ համարուիլ .

Իթէ այն ատեն պապական ճշմարտախօս
հեղինակներ կղերին ապականեալ բարքն ու
վարքը հրապարակ հանելով չպատարակէին
նէ . մինչեւ ցարդ ո՛ր հասած պիտի լինէր
անոնց անառակութեան ծայրը, եւ հետե-
ւապէս խեղճ ժողովուրդն ալ ինչ գծնդակ
ստրկութեան մէջ մնացած դժոխային հար-
ուածներու տակ պիտի հեծէր . Թող երեւա-
կայէ խաւարին լոռը .

Արդ՝ անպիտան եկեղեցականին անառակ
բարքը՝ ի լոյս հանող, հրապարակաւ պա-
խարակող եւ հասարակութիւնը այնպիսի վա-
տերէն զգուշացնող ճշմարտասէր գրիչնե-
րու դէմ յարձակում ընելով անպիտան եկե-
ղեցականը պաշտպանող, եւ անոր թեւ ու
թիկունք եղող խղճալի անձը՝ ուրիշ բան մը
ըրած չըլլար . այլ զինքը ու իր ընտանիքը
կաշկանդելու կամ սպաննելու եկող անօրէ-
նին ձեռքը սուր եւ ոյժ տուած կըլլայ . ո-
րով իր եւ իր ընտանեաց թշուառութեան
աւտիճանը սաստկացուցած կըլլայ .

Ահա հայր՝ դեռ մինչեւ ցարդ մեծաւ
մասամբ անզգայաբար զինքը աս թշուա-
ռութեան գուրը հասցունող ձեռքը գորո-
վանօք կը համբուրէ եւ կը զօրացունէ,
եւ տակաւին անոր բարձի եւ պատուոյ կըռ-
ւոյն իր անձը, իր ինչքը, իր ժամանակը . .
զոհելու թշուառութեան մէջ կը տատանի,
խեղճ ժողովուրդ .

Հայր այս տեսակ մեքենայական մահա-
բայր շարժման անձնատուր ըլլալով, ուրիշ

ժամանակ չունի դաստիարակութեան, ար-
հեստի եւ վաճառականութեան, կամ լաւ
եւս իր կենդանութեան համար վատնելու .
Արեւմտ ինչ ըսենք, երբ Եւրոպոյ ժողո-
վուրդները լոյս, լոյս եւ կեանք, կեանք պօ-
ռալով յառաջ կը վազեն, Հայր սեւագլուխ
Ատրոպէին երկաթեայ բաղկաց տակ կարծես
դիւթութեամբ թմբեր մնացեր է .

Հայր այսօր ըստ բաւականին սկսած է ըզ-
գալ թէ ինք թշուառ է, տգէտ է, մէկ խօս-
քով մահացու . հարուածով զարնուած է, բայց
զինքը վիրաւորող ձեռքը դեռ ճանչնալու կա-
րող չըլլալն՝ ճշմարտասէրին սիրտը նէտի պէս
կը վիրաւորէ . . .

Հայր, թողէք տգիտութեան դարու դը-
ժոխային աղմուկները, սթափեցէք, դէթ աս
վերջին օրերը, ձեր մատաղ սերունդին վրայ
գութ ունեցէք զանոնք մշակելու, կրթելու,
գաստիարակելու, արհեստ, երկրագործու-
թիւն եւ վաճառականութիւն, որք կենաց
միակ աղբիւրն են, ընդունելու եւ զարգա-
ցունելու .

Հերիք սեպեցէք դուք ալ՝ ո՛ր Ասիացի ա-
րեւակիցք, տգէտ եկեղեցականի մը կոռուոյն
խաղալիք ըլլալով կրած թշուառութիւնիդ,
դեռ բաղմամբայ փորձը բաւական դաս մը
չեղա՞ւ ձեզի, եթէ դուք ձեզ չէք մեղքը-
նար, գոնէ ձեր մատաղ գաւակները խղճա-
ցէք, եւ զթացէք անոնց վրայ, գիտնալով
թէ աս դարը գիտութեան, եւ յառաջադի-
մութեան դար է .

Այլ եւս ճանչցէք կրօնքը իբրեւ գործիք
բռնելով սուտեր անդացող եկեղեցականին
ձայնին ու հաւատարիմ մշակին ձայնին մէջ
տեղի տարբերութիւնը, առաջինը մերժելով
եւ վերջինին հետեւելով . որպէս զի բարոյա-
կան եւ նիւթական փրկութեան հասնիք, ա-
պա թէ ոչ եթէ քիչ մը եւս շարունակէք աս
մահահոտ ընթացքին մէջ, լաւ գիտցէք որ
կորստեան ժամը խիստ մօտ է ձեզի .

ԽՈՍՐՈՎ

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

Գալէմ մէյտանընտա քէսպի չէօհրէթ
թիմիշ օլան Մ . Աղէքսանդր Տիւմանըն
թէ ինքիք թիւսի օլուպ . վէ Իլլիթի թի-
պէթլու Յարութիւն էֆէնտի Տէտէեան
մարիթէթի իլէ էրմէնիճէթ թէրմէ մէ օ-
լունարագ թիւս ու թէ միշ օլունմագտա
օլան և Մանթէ Գրիթթօ Խաւմաթիթիլ
էմալ հիքեայէնին տէօրիլէնձի ձիլիլին
կէլիլի օլուղու . վէ մէզքիւր հիքեայէ-
նէ ալոնէ եղըլլալտա եէրլէրինի պէեան
իթ միշ օլմաեան զէվաթը զալլէթթէշա-
նըն Գումուլ խանընտա իւշ նումէթլու
Տէտէեան օտաւընա պիզլաթ կիլիպ ալ-
մաեա ըաղպէթ պուեուլմալը իկպար
զըլնըր .

Պուստան չէնտ մէնէ մուգատտէմ Ա-
ղաթօնեան Մկրտիչ աղանըն իհտապ ու-
քիւշաւտ իթիլիլի ֆալթիթա եէնիտէն քիւ-
շաւտ օլունարագ, չըգարըլան ալեա զէշ-

թին եաղընտան, պու տէֆա պու թա-
լաֆա կէթիլիլիլի, վէ իսթանպուլտա
Պաղլէ-գաբուսուլտա վազը թաշ-խանտա
4 նիւմէթլու օտաւտ ուլլուլէն ֆիլեաթ
իլէ սաթըլմագտա իտուկի . թալիպ օլան
լալթըն մալիւ մու օլմագ իւզըն . իլանընա
իպթիլտար զըլնտըր .

ՊԱՏԿԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

Ս . ԼՈՒՍԱՒՈՐԶԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՑ

Պու քիթապ քիթապճըլարտա պիլէր
մէճիլտիլէյէ սաթըլմագտա տըր .

Տօգթօր Պարոնիկ Մատթէոսեանըն Սագըզ
աղաճը ճատտէսինտէ Գարանլըզ սօգաղընտա,
պիլ Նիւմէթլու խանէսինտէ չարչէմպի
կիւնլէրի խայրաթ պագմագտա օլուղու հէր
նէ գատար զաթէն իլան օլունմուշ իսթէ,
պաղը տօթլարը վէ միւշթէրիլէրի օայիլ
կիւնլէրտէ կիլիպ պօշ կէրի տէօնմէքտէ օլ-
տուգլարընտան զիք օլունման խայրաթ
կիւնլէրտէն պաշգա ճիւմա կիւնլէրի էօյ-
լէտէն ազշամա գատար խանէսինտէ պու-
լունմագղը իլան օլունմուր .

Հայէրէնի, Գաղղիարէնի, Տաճկերէնի եւ
կրկնասօմարի փոքր ի չատէ հմուտ հայ ե-
րիտասարդ մը պատրաստ է տան մը մէջ մնա-
լուն կերպիւ դաստառութեան պաշտօն վա-
րելու .

Մէրգուլ տէրիգանլըբը իսթէյէնլէր
պիլիլմ օտաւտան սիւալ իլլէմէլէրի .

Տօգթօր Գալուստեան, քէնճէմպիհ
կիւնլէրի, սաաթ 7 եէ գատար, Գալիօն
ճու-գուլլըղուտա, Գուլլըղու եւ
նընտաքի թարլա-պաշը ճատտէսինտէ վա-
զը 195 նիւմէթլու խանէսինտէ, խայ-
րաթ պագմագտա տըր .

Է Լ Շ Ա Ր Գ

Ֆ 0 Թ 0 Կ Ր Ա Ֆ Շ Ի Ր Բ Է Թ Ի

ՊԵՅՈՂԼՈՒՆՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ԵՕԼՏԱ Ն . 459

Բուսի ապրիլ 20 տէն իթիպարէն մէզ-
քիւր ֆօթօլրաֆխանէտէ ստթըլմագ
տըր .

Վեհափառ Գեորգ կաթողիկոս հաղ-
րէթլէրինի թապիլի թապիլիս .

Պէլլէր զըթա

Գարթ ալպիւմ

Ն . Պ . Իշ պու թապիլլէրի մէզքիւր
ֆօթօլրաֆխանէտէն վէ իլէրուտէ կէօս-
թէրլէնէք մահէլլէրտէն մաաւա, սայիլ
հէրնէրէտէ սաթըլմագ օլուրիսէ, գալպ
եախօտ թագլիտ մագամընտա թութու-
լաճագ տըր .

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ . ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԵԱ ԲԱՊԻԱԼԵՍԻՆԵ
ԳԵՑ-ՕՂԼԵՑԱ ՏՕՂՐՈՒ ԵՕԼՏԱ, ԵՕԹՕԿԵԶ ԱԳՅՈՒԼԼԵ
ԳԵՐԱԵՐԵՐ ԳԱՐԵՐԵՐԱ ՆԻՍԵՐՈ 467 .